«ریال پارسه» نام جدید به جای ریال

رئیس‌جمهور لایحه «حذف چهار صفر از پول ملی و تغییر واحد پول ملی» را با قید یك‌فوریت برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال کرد. به گزارش تسنیم، با اجرای طرح اصلاح نظام پولی در قالب حذف چهار صفر از پول ملی و بازنگری در اقطاع اسکناس و سکه، نقش این ابزار در نظام‌های پرداخت کشور، تغییر می‌یابد. بر این اساس، حسن روحانی، لایحه اصلاح قانون پولی و بانکی کشور را که در جلسه ۱۳ مرداد ۱۳۹۸ هیات وزیران به پیشنهاد بانك مرکزی به تصویب رسید، برای طی تشریفات قانونی به مجلس ارسال کرد.

براساس این لایحه، واحد پول ایران به تومان تغییر می‌یابد و هر تومان برابر ده‌هزار ریال جاری و معادل یکصد ریال پارسه است. برابری پول‌های خارجی نسبت به تومان و نرخ خرید و فروش ارز توسط بانك مرکزی جمهوری اسلامی ایران در چارچوب نظام ارزی حاکم و با رعایت ذخایر ارزی و عنداللزوم تعهدات کشور در مقابل صندوق بین‌المللی پول، محاسبه و تعیین می‌شود.

گزارش جام جم از هدایت نقدینگی به سمت توسعه ظرفیت‌های پالایشی و پتروشیمی ایران

حذف نفت، پس از سه سال

گروه اقتصاد

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت، قطع وابستگی به صادرات نفت خام را اولین اولویت اقتصاد کشور معرفی کردند و درآمد آسان صدور نفت خام را بلایی بزرگ دانستند و یادآور شدند: این مشکل دیرینه واقعا به ضرر پیشرفت کشور تمام شده است.

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای با اشاره به کشورهایی که بدون تولید یك قطره نفت به پیشرفت چشمگیری دست یافته‌اند، گفتند: حتی در شرایط غیرتحریمی نیز کنترل بازار نفت از جمله قیمت‌گذاری و میزان خرید، دست مصرف‌کننده‌های بزرگ دنیا یعنی کشورهای غربی است و آنها می‌توانند بر اساس منافع خود و جهتگیری‌های سیاسی تولیدکنندگان را تحت‌فشار بگذارند.

ایشان تبدیل نفت خام به فرآورده‌های مختلف را راه اصلی رهایی از وابستگی به صادرات نفت خام برشمردند و افزودند: همچنان که بارها گفته شده است، می‌توانیم با استفاده از اندیشمندان و صنعتگران، علاوه بر فرآورده‌های فعلی نظیر گاز و بنزین در آینده به ترکیبات و تولیدات دیگری دست یابیم که ارزش صادراتی آنها چند برابر نفت خام باشد. رهبر انقلاب اسلامی، توجه ویژه رئیس‌جمهور، وزارت نفت و دیگر دستگاه‌ها را به ساخت پالایشگاه ضروری دانستند و افزودند: مشکل هزینه تولید پالایشگاه را نیز می‌توان با نقدینگی موجود در کشور و مدیریت قوی حل کرد.

پس از خروج آمریکا از برجام و بازگشت مجدد تحریم‌های نفتی از ۱۳ آبان سال‌گذشته، محدودیت‌های جدی بر فروش نفت خام ایران اعمال شد. در این بین هرچند هدف ایالات متحده در به صفر رساندن صادرات نفت ایران محقق نشد، اما آمارها حاکی از افت قابل ملاحظه میزان صادرات نفت نسبت به سال گذشته است. براساس آخرین گزارش اوپك میزان تولید نفت ایران در ماه گذشته ۲/۳۷ میلیون بشکه در روز است که حدود ۱/۸ میلیون بشکه آن به پالایشگاه‌های داخلی تزریق می‌شود.

درنتیجه مابقی آن یعنی حدود ۵۰۰ الی ۶۰۰ هزار بشکه میزان صادرات نفت کشور است. صادرات ۵۰۰ هزار بشکه‌ای ایران در حالی است که قبل از شروع تحریم‌ها روزانه ۲/۵ میلیون بشکه نفت خام ایران در بازارهای جهانی به فروش می‌رسید. کارشناسان معتقدند تا وقتی کشور از خام فروشی فاصله نگیرد تحریم‌های آمریکا اثرگذاری خود بر اقتصاد ایران را حفظ می‌کند، پس ضرورت دارد با ساخت پتروپالایشگاه از خام‌فروشی به سمت فرآورده‌فروشی حرکت کنیم. با این حال همزمان با تلاش‌های وزارت نفت برای فروش نفت ایران از کانال‌های گوناگون، چاره‌اندیشی برای خنثی‌سازی کامل تحریم‌های نفتی آمریکا یکی از ضروریات وضع موجود است. کارشناسان معتقدند راهکار بلندمدت و اصولی برای بی‌اثر کردن تحریم‌های نفتی آمریکا، حرکت به سمت ساخت پالایشگاه، پتروشیمی و صادرات فرآورده‌های نفتی است.

چرا تحریم صادرات فرآورده نفتی برای آمریکا سخت‌تر است؟

وابستگی بخش مهمی از بودجه کشور به درآمد حاصل از فروش نفت و از طرفی سهولت تحریم صادرات نفت خام، باعث شده تا آمریکا حساب ویژه‌ای بر این نقطه‌ضعف باز کند؛ اما در مقابل دلایل مهمی وجود دارد که نشان می‌دهد تحریم‌ها اثر ناچیزی بر فروش فرآورده‌های نفتی دارد. سه دلیل اصلی عبارتند از:

مشتری‌های محدود و معین نفت خام در مقابل تعدد متقاضیان فرآورده‌های نفتی

دسته‌بندی جزئی پالایشگاه‌های خریدار نفت ایران، کار آمریکا در تحریم نفت را راحت کرده است. تحریم نفت ایران در واقع تحریم خرید نفت است؛ یعنی مستقیما هر پالایشگاه یا شرکتی که از ایران نفت بخرد، تحریم خواهد شد. برخلاف مشتریان کاملا مشخص نفت خام ایران، متقاضیان فرآورده‌های نفتی به‌دلیل گستردگی و پراکندگی به‌راحتی قابل شناسایی و تحریم نیستند.

صادرات در محموله‌های بسیار بزرگ در مقابل توزیع شبکه مویرگی

حجم بالای محموله‌های نفت خام (بعضا دو تا سه میلیون بشکه) با کشتی‌های نفتکش حمل می‌شود. این حجم بالا امکان رصد نفتکش‌های حامل نفت ایران را به‌راحتی برای آمریکا به‌وجود می‌آورد. این امر موجب افزایش ریسك خرید نفت از ایران می‌شود. در مقابل امکان صادرات بخش زیادی از فرآورده‌ها از طریق خودروهای سنگین، خط لوله و نهایتا کشتی به کشورهای همسایه و نیز کشورهای در مسافت‌های نزدیك تجاری وجود دارد. این نحوه از صادرات را می‌توان «توزیع از طریق شبکه مویرگی» نامید که اعمال تحریم‌ها بر آن به‌مراتب سخت‌تر از تحریم نفت خام است.

تبادلات مالی گسترده در مقابل تراکنش‌های مالی کوچك

در شرایط تحریم، جابه‌جایی پول محموله‌های بزرگ نفتی، با مشکل همراه است، زیرا تراکنش‌های چندمیلیون دلاری را بانك‌های بزرگ انجام می‌دهند. به‌دلیل تحریم‌های بانکی این جابه‌جایی پول با مشکلاتی همراه می‌شود. در مقابل به علت تنوع محصولات صادراتی فرآورده‌های نفتی و افزایش مشتریان تعداد تراکنش‌های مالی با حجم‌های مالی کوچك افزایش پیدا می‌کند و ریسك همکاری مالی با ایران کاهش می‌یابد.

کشورهای واردکننده نفت چگونه صادرکننده فرآورده شده‌اند؟

پالایش نفت، کلیدی‌ترین بخش صنعت نفت است که با تبدیل نفت به بنزین، گازوئیل، نفت سفید، سوخت جت و نفت کوره و... آن را به ماده‌ای پرکاربرد برای بسیاری از صنایع تبدیل می‌کند؛ فرآوری ارزشمندی که نسبت به نفت خام روزبه‌روز بازار پررونق‌تری پیدا می‌کند.

در توجیه سودآوری این صنعت همین بس که کشورهای شرق آسیا با وجود هزینه‌های قابل‌توجه خرید و حمل‌ونقل نفت خام، ساخت پالایشگاه را اقتصادی می‌دانند. ایران به‌دلیل برخورداری از منابع سرشار و قرار گرفتن در بازار گرم خاورمیانه باوجود راه‌های آبی و غیرآبی فراوان می‌توانست از پیشگامان فروش فرآورده‌های نفتی در منطقه باشد.

همچنین خطر تحریم فروش نفت و وابستگی شدید اقتصاد کشور به آن، انگیزه اتخاذ سیاست‌های پالایشی قوی را دوچندان می‌کرد؛ اما صد حیف که طرح شعار سودده نبودن پالایشگاه، سال‌ها موجب عقب‌ماندگی ایران در توسعه ظرفیت پالایشگاهی شد.

تأمین مالی پالایشگاه با استفاده از سرمایه‌های مردمی

هرگاه بحث توسعه صنایع پالایشگاهی و پتروشیمی می‌شود، برخی مسؤولان از هزینه‌های بالای آن و مشکل تأمین مالی سخن می‌گویند؛ این در حالی است که با هدایت ۱۰ درصدی نقدینگی ۱۸۰۰ هزار میلیارد تومانی فعلی به این بخش، می‌توان مشکل نقدینگی را رفع کرد.

به‌طور کلی ساخت پالایشگاه و پتروشیمی، علاوه بر تولید فرآورده و صادرات راحت آن در شرایط تحریمی، باعث ایجاد ارزش افزوده نیز می‌شود، به‌گونه‌ای که کشورهایی که هیچ منابع نفت و گازی نیز ندارند با واردات نفت خام و تبدیل آن به فرآورده‌های نفتی و صادرات آن سود هنگفتی به جیب می‌زنند. برای مثال کشوری مانند سنگاپور با واردات نفت خام و صادرات فرآورده سالانه ۴۵/۸ میلیارد دلار از این طریق کسب درآمد می‌کند و در جایگاه سوم در بین صادرکنندگان فرآورده‌های نفتی قرار دارد. این رقم معادل درآمد نفتی ایران در شرایط غیرتحریمی است.

اصغر ابراهیمی اصل، معاون سابق وزارت نفت هم درباره راهکار تأمین مالی ساخت پالایشگاه گفت: اگر افزایش ظرفیت پالایشگاهی ایران در دستور کار وزارت نفت و سایر شرکت‌های باسابقه در این امر ازجمله قرارگاه خاتم‌الانبیاء، پتروپارس، سازمان گسترش و نوسازی صنایع و شرکت اویک قرار گیرد، آنها می‌توانند به صورت کنسرسیوم درآیند و با جمع‌آوری منابع مردم از طریق انتشار اوراق مشارکت و دریافت وام از صندوق توسعه ملی، هزینه ساخت پالایشگاه‌ها را تأمین کنند. همچنین وزارت نفت می‌تواند مقداری از هزینه احداث را به صورت نفت خام در مرحله ساخت بدهد.

این کارشناس صنعت نفت یادآور شد: در قانونی که اخیراً در مجلس تصویب شده، پیش‌بینی‌شده است که مدت حداقل یک سال نفت خام خوراك پالایشگاه‌ها نسیه داده شود، درنتیجه از قبل درآمد ایجادشده، مجتمع‌های پالایشی و پتروشیمی می‌توانند پول خود را برگردانند و در مدت کوتاهی بازپرداخت آن صورت می‌گیرد؛ بنابراین مکانیسم مالی بسیار عملیاتی هوشمند و قابل اجراست که هم نقدینگی جامعه را با تضمین کافی را بدهد و هم می‌توان با وام گرفتن از صندوق توسعه ملی و هم با سرمایه‌گذاری خارجی به صورت پیش‌فروش محصول آتی، هزینه این کار را تأمین کرد.

ابراهیمی اصل در ادامه با بیان این که در بند ۴ قانون، مکانیسم تأمین مالی پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها آمده است، اظهار کرد: از نقدینگی حاصل از جامعه و شرکت‌های و بخش خصوصی خارجی می‌توان بهترین استفاده را برای توسعه این صنعت کرد و تجهیزات خارجی را نیز می‌توانیم در قبال نفت خامی که به کشورهای دیگر مجریان طرح‌ها می‌فروشیم تأمین کنیم.

فواید فرآورده نسبت به نفت خام

نکته

۱- افزایش درآمد کشور به دلیل ارزش افزوده بالاتر فرآورده‌های نفتی نسبت به نفت خام

۲- کاهش آسیب پذیری اقتصاد ایران در برابر تحریم‌های نفتی

۳- هدایت بخشی از نقدینگی سرگردان به پروژه‌های مولد نفتی

۴- ایجاد ۳۳۰ هزار شغل برای احداث پالایشگاه و پتروشیمی و ایجاد سه‌میلیون شغل در پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌های جدید

هدایت نقدینگی

به‌رغم فواید زیاد ساخت پالایشگاه در کشور متاسفانه موانعی در مسیر احداث این واحدها وجود دارد که لازم است برای آن چاره‌اندیشی شود. بزرگ‌ترین مشکل ساخت پالایشگاه در ایران مربوط به تأمین مالی ساخت این واحدها است. طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس برای ساخت یك پالایشگاه ۲۵۰ هزار بشکه‌ای حدود پنج میلیارد دلار سرمایه نیاز است. با توجه به تحریم‌های آمریکا و عدم جذب فاینانس و همچنین بسته بودن دست دولت در تأمین مالی این پروژه‌ها به نظر باید به‌دنبال راهکاری جدید برای تأمین مالی این واحدها بود.

در این راستا پاییز سال گذشته طرح «افزایش ظرفیت پالایشگاه و پتروپالایشگاه‌ها با استفاده از سرمایه‌های مردمی» در کمیسیون انرژی مجلس تدوین شده و چندی پیش با حمایت دولت و وزارت نفت در صحن علنی مجلس به تصویب رسید. ایده اصلی این طرح برای حل مشکل تأمین مالی ساخت پالایشگاه، استفاده از نقدینگی موجود در جامعه است. در حال حاضر حدود ۱۸۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی در جامعه وجود دارد که در صورت ایجاد جذابیت اقتصادی برای مردم، می‌توان بخشی از این نقدینگی را از بازارهای مخرب به سمت ساخت پالایشگاه هدایت کرد. راهکار طرح مجلس برای ایجاد مشوق اقتصادی، اعطای تنفس خوراك یك تا دو ساله به واحدهای پتروپالایشی است. براساس این طرح ابتدا یك پالایشگاه به کمك سازمان بورس و با استفاده از سرمایه‌های مردمی تأمین مالی می‌شود و طی مدت چهار سال ساخته می‌شود.

حکم قانون برای توسعه پالایشگاه‌ها

اصغر ابراهیمی اصل، معاون سابق وزارت نفت در خصوص اهمیت تبدیل نفت به فرآورده‌های پتروشیمی گفت: سال گذشته یک طرحی را برای این کار پیشنهاد دادیم که مورد موافقت مجلس شورای اسلامی قرار گرفت.

مجلس طرح احداث دو میلیون بشکه فرآورده و محصولات پتروشیمی در روز در مجتمع‌های پالایشگاهی با استفاده از منابع مردمی و حمایت و تسهیلات دولتی را به تصویب رساند، سپس این طرح به شورای نگهبان رفت و در تاریخ ۱۹ مردادماه نیز این نهاد با آن موافقت کرد.

معاون سابق وزیر نفت در خصوص ویژگی‌های این قانون گفت: طبق این قانون وزارت نفت موظف شده که طی مدت ۲۵ سال خوراك مجتمع‌های پتروپالایشگاهی را تضمین کند. این مجتمع‌های پتروپالایشگاهی در سواحل ایران (دریای عمان، خلیج فارس و خزر) احداث خواهند شد که در چابهار ۶۰۰ هزار بشکه در روز، در جاسک ۶۰۰ هزار بشکه در روز در منطقه آزاد اروندان خرمشهر ۶۰۰هزار بشکه و در ساحل دریای خزر ۲۰۰ هزار بشکه در روز ایجاد خواهد شد.

ابراهیمی اصل تصریح کرد: وقتی این پتروپالایشگاه‌ها ساخته می‌شود علاوه بر فرآورده‌های مرغوبی که تولید می‌شود خوراك صنایع پایین‌دست پتروشیمی‌ها نیز تأمین می‌شود، به عنوان مثال اگر در یک پالایشگاه بتوانیم ۸۰ نوع محصول تولید کنیم قطعاً می‌توانیم در یک پتروپالایشگاه ۲ هزار نوع محصول تولید کنیم.

وی افزود: با این کار دیگر احتیاجی به فروش نفت خام نیست تا با بازی‌های سیاسی بازار و قیمت آن تعیین شود و ابزاری در دست آمریکا باشد.

خداحافظی با خام‌فروشی نفت

ابراهیمی اصل، معاون سابق وزارت نفت با بیان این که با اضافه شدن دو میلیون بشکه به ظرفیت پالایشگاه‌های کشور، ظرفیت پالایشگاهی ایران به ۴/۲ میلیون بشکه خواهد رسید، گفت: وزارت نفت از ۱۹ مرداد امسال طبق قانون افزایش ظرفیت پالایشگاه‌ها باید آیین‌نامه را تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند، تاکید رهبر معظم انقلاب نیز بر شتاب گرفتن این کار و عدم تأخیر در اجرای آن است.

وی افزود: این کار عمدتاً در سه سال می‌تواند انجام شود و ما می‌توانیم در سال ۱۴۰۱ شاهد افزایش دو میلیون بشکه‌ای ظرفیت پالایشگاه‌ها در کشور باشیم، این کار شدنی است چون در یک سال اول خوراك پالایشگاه‌ها به صورت نسیه داده می‌شود که همین مسأله بخش خصوصی داخلی و خارجی را راغب به سرمایه‌گذاری می‌کند و حتی همین سازوکار در دیگر پالایشگاه همچون آناهیتا در کرمانشاه، لاوان و شیراز قابل اجراست.

معاون سابق وزیر نفت گفت: با توسعه این امر بحث خام فروشی نفت از دستور کار خارج خواهد شد و محصولات تولید شده در پالایشگاه و پتروشیمی‌ها به هیچ عنوان قابلیت تحریم نیستند و در ۱۵ کشور همسایه می‌توانیم صادر کنیم و از سود سرشار آن به نسبت نفت خام بهره ببریم.

> در حال حاضر حدود ۱۸۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی در جامعه وجود دارد که در صورت ایجاد جذابیت اقتصادی برای مردم، می‌توان بخشی از این نقدینگی را از بازارهای مخرب به سمت ساخت پالایشگاه هدایت کرد

ایجاد ۳ میلیون شغل با تولید فرآورده به جای خام‌فروشی نفت

عماد رفیعی، کارشناس صنعت نفت در خصوص اهمیت تبدیل نفت به فرآورده‌های پتروشیمی گفت: ایران در حال حاضر ظرفیت تولید ۴/۶ میلیون بشکه نفت و میعانات گازی را در روز دارد و از این میزان ۲/۱ میلیون بشکه ظرفیت پالایش این محصولات است که تقریباً ۴۵ درصد می‌شود و ۵۵ درصد آن را به صورت خام به فروش می‌رساند.

وی افزود: این امر باعث مشکلات اقتصادی زیادی در کشور می‌شود که عبارتند از: ارزش افزوده پایین‌تر ناشی از خام‌فروشی، ایجاد اشتغال‌زایی کمتر و کاهش صادرات نفت خام در زمان تحریم‌ها...

این کارشناس نفتی تصریح کرد: مشتری‌های نفت خام محدود هستند و فقط پالایشگاه‌ها و پتروپالایشگاه‌ها هستند، از طرف دیگر از ۶۵۰ پالایشگاهی که در دنیا ساخته‌شده است فقط ۴۰ پالایشگاه بر مبنای نفت خام ایران طراحی‌شده‌اند و همین ۴۰ شرکت یا پالایشگاه از بیم تحریم‌های آمریکا خرید نفت ایران را متوقف کردند.

رفیعی در ادامه گفت: در چنین شرایطی ده پالایشگاه موجود در ایران همواره بالاتر از ظرفیت خود محصول تولید می‌کنند، با این حال باید با توسعه پتروشیمی‌ها به‌نوعی تحریم‌ها را دور بزنیم و وابستگی اقتصاد کشور به پول نفت را کاهش بدهیم.

وی افزود: در حال حاضر دو هزار هزار میلیارد نقدینگی در کشور وجود دارد اگر بتوانیم یک سوم آن را به پالایشگاه و پتروشیمی اختصاص بدهیم وابستگی کشور به صادرات نفت کشور صفر خواهد شد و با مطالعات صورت گرفته و با توجه به صنایع تکمیلی پتروشیمی می‌توانیم با اجرای این طرح‌ها ۳ میلیون شغل در کشور ایجاد کنیم.

این کارشناس صنعت نفت اظهار کرد: مرداد سال گذشته با همکاری کمیسیون انرژی مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس طرحی در دستور کار صحن علنی مجلس قرار گرفت و سپس تصویب شد و بعد به شورای نگهبان رفت و در آخر رئیس مجلس این طرح را با عنوان قانون حمایت از توسعه صنایع پایین‌دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه‌های مردمی به رئیس‌جمهور ابلاغ کرد و ایشان نیز این طرح را برای اجرایی شدن به آقای زنگنه و نوبخت ابلاغ کرد. اجرای این طرح، تمامی این مشکلات را رفع خواهد کرد.

رفیعی تصریح کرد: در این طرح قرار بر این شد که برای جذابیت بخشی به آن طرح تنفس خوراك نیز اجرا شود به این ترتیب که هر پالایشگاه و پتروپالایشگاهی که توسط سرمایه‌گذاری مردمی ساخته بشود بعد از بهره‌برداری به جای این که ۱۰ سال طول بکشد تا بازگشت سرمایه صورت گیرد از همان نفت خام تحریم شده دولت به سهامداران آن پالایشگاه‌ها یک سال تنفس خوراك می‌دهد که این امر مزیت بالایی برای سرمایه‌گذاران است.

ایجاد صدها هزار شغل

به گفته اصغر ابراهیمی اصل، معاون سابق وزارت نفت از آنجا که ۸۰ درصد تجهیزات مورد نیاز برای افزایش ۲میلیون بشکه‌ای ظرفیت پالایش نفت ایران، در داخل تولید می‌شود، آغاز این پروژه موجب رونق گرفتن صنایع داخلی خواهد شد و اشتغال‌زایی در این صنایع افزایش خواهد یافت. همچنین با توسعه پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها و در دوران ساخت این مجتمع‌ها می‌توان ۱۳۰ هزار نفر به صورت مستقیم و ۲۰۰ هزار نفر به صورت غیرمستقیم شغل ایجاد کرد. پس از راه‌اندازی این پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌ها هم تازه اشتغال‌زایی اصلی آنها آغاز خواهد شد.